והבינה הגמרא, שמדובר באופן שהמוכר קיבל תשלום רק מאחד מהם, וקשה, מדוע כשאין מקחו בידו אינו נאמן, וְנֵיחֵזֵי וּזְיֵי מַאן נָקֵט – נראה ממי לקח המוכר את הכסף, כלומר נשאל זאת את המוכר, ונאמינו אף אם אין המקח בידו. מתרצת הגמרא, אכן אם קיבל המוכר תשלום רק מאחד, ודאי הוא נאמן לעולם, וְלֹא צְרִיכָא – לא הוצרכה הברייתא אלא לאופן דְּנָקֵט מִתַּרְוַיְיהוּ – שלקח מעות משניהם, וְאָמַר המוכר, מַהַד קיבלתי מִדַּעְתַּאי – מרצוני, וְחַד בַּעַל כּוֹרְחֵי, וְלֹא יָדְיַע לנו מפי עדים חֵי – מי נתן מִדַּעְתֵּיהּ, וְחֵי לֹא מִדַּעְתֵּיהּ, וכיון שאינו חייב לזכור מי שילם מרצונו, אינו נאמן כשאין המקח בידו.הגמרא מביאה את הסיפא של הברייתא: שנים שירדו לדין תורה, ואחר שנגמר דינם על אחד טוען שהוא יצא זכאי, נֶאֱמָן הַדַּיָּן לוֹמַר לָזֶה זָכִיתִי וְלָזֶה חַיַּיבְתִּי. אמנם בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁבַּעֲלֵי דִינִים עדיין עוֹמְדִים לְפָנָיו, ולא יצאו משם משנגמר דינם, כיון שמוטל עליו לזכור את פסק דינו, אֲבָל אם אֵין בַּעֲלֵי דִינִים עוֹמְדִים לְפָנָיו ואינו צריך לזכור את הפסק, אֵינוֹ נֶאֱמָן. מקשה הגמרא על הסיפא, מדוע אם אין בעלי הדינים עומדים לפניו אינו נאמן, וְנֵיחֵזֵי זְכוּתָא מַאן נָקֵיט – נראה מי מבעלי הדין מחזיק פסק דין של זכות בידו, ויהיה הדיין נאמן על פי זה לומר שלזה זיכה, אף שלא נזכר בשטר שמו של הזוכה. מתרצת הגמרא, שאם אחד מהם מחזיק פסק דין של זכות בידו ודאי נאמן הדיין לעולם, וְלֹא צְרִיכָא – לא הוצרכה הברייתא אלא לאופן דְּקָרֵיעַ זְכוּתַיְיהוּ – שנקרע שטר הזכות, שאז נאמן הדיין רק כשעומדים לפניו. מוסיפה הגמרא להקשות על הסיפא, מדוע יש צורך בנאמנותו של הדיין שטרחה הברייתא לומר שאינו נאמן, וְנֵיהְדַּר וְנֵידַיְינִינְהוּ – יחזור הדיין עצמו או אחר לדון אותם. מתרצת הגמרא, מדובר בְּשׁוֹדֵא דְּדַיָּנֵי – בדין שתלוי רק בנטיית לבו של הדיין, ואם יחזור וידון יתכן שיטעו לבו לפסוק כצד השני.

הגמרא מבררת מי הם הנאמנים להעיד על בכור והחילוקים בדינם: אָמַר רַב נַחְמָן, שְׁלֹשָׁה נֶאֱמָנִין להעיד עַל אחד מהתאומים שהוא הַבְּכוֹר, ונוטל פי שנים בירושת אביו. וְאֵלּוּ הֵן – מיילדת, אָבִיו, וְאִמּוֹ. אך יש חילוק בזמני נאמנותם, חַיָּה נאמנת לְאַלְתַּר – בסמיכות ללידתו, אִמּוֹ נאמנת כָּל שִׁבְעָה ימים ראשונים, וְאָבִיו נאמן לְעוֹלָם. מביאה הגמרא מקור לנאמנותו של האב, כְּדְתַנְיָא בברייתא, נאמר (דברים כא יז) 'כִּי אֶת הַבְּכֹר בֵּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם', ודרשו חכמים שֶׁיַּכִּירֶנּוּ לַאֲחֵרִים, כלומר שאם אין בית דין מכירים שהוא בכור, נאמן עליו אביו, מֵאַיִן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר 'זֶה בְּנִי בְּכוֹר' ויירש פי שנים, וּכְשֶׁם שֶׁנֶּאֱמָן לוֹמַר זֶה בְּנִי בְּכוֹר, כָּךְ נֶאֱמָן האב לפסול את בנו ולוֹמַר זֶה בֶּן גֵּרוּשָׁה, ר'חלל' הוא, וְזֶה בֶּן חֲלוּצָה, והוא 'חלל' מדרבנן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ נֶאֱמָן לפסול את בנו.

שנינו במשנה אֶבֶן שָׁאוּל הָיָה קוֹרֵא לִשְׁתּוּקִי – שאין ידוע מי אביו, בְּדוּקִי – בדוק.הגמרא מבררת את שיטתו של אבא שאול, שואלת הגמרא: מַאי – מה היא לשון 'בְּדוּקִי', אִילֵימָא שֶׁבּוֹדְקִין אֶת אִמּוֹ למי נבעלה, וְאִם אוֹמֶרֶת לְכֹשֵׁר נִבְעֲלָתִי נֶאֱמֶנֶת להכשירו, יש להקשות, כְּמַאן – כדעת מי סובר אבא שאול, אם כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שמובא להלן, קשה, הא תָּנִינָא חָדָא וְתִימָנָא – והרי הלכה זו נשנתה כבר בכתובות (יג.), דְּתָנַן, פנויה שֶׁהָיְתָה מְעוּבֶּרֶת, ולא ידוע ממי, וְאָמְרוּ לָהּ מֵה טִיבֵךְ שֶׁל עוֹבֶר זֶה, וְאָמְרָה לָהֶם, מֵאִישׁ פְּלוֹנִי שהוא כשר וְכֹהֵן הוּא – ומיוחס, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים נֶאֱמֶנֶת שלא נבעלה לפסול וכשרה לכהונה, כיון שמעמידים אותה על חזקת כשרות, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין – אינה נאמנת לומר שלכשר נבעלה, והרי היא בחזקת מעוברת לפסול, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, והיה לרבי לומר שם שגם לדעת אבא שאול היא נאמנת, ולא להביא זאת כאן. מתרצת הגמרא, שהוצרך רבי לכתוב זאת פעמיים כיון שאין דעותיהם שוות לגמרי, אלא חָדָא – בכתובות, נכתב דין זה לגבי לְהַכְשִׁיר בָּהּ – באשה עצמה, שרבן גמליאל סובר שהיא נאמנת לומר שנבעלה לכשר ולא נפסלה לכהונה, אך אינה נאמנת להכשיר את עוברה, אם בת היא, להינשא לכהונה, וְחָדָא – במשנתינו נכתב דין זה לגבי לְהַכְשִׁיר בָּהּ, שהרי משנתינו עוסקת בולד, ואבא שאול אומר שנאמנת האם להעיד על כשרותה של בתה, שמותרת לכהונה. מקשה הגמרא, הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר בכתובות (יג:) שֶׁלִּדְבְרֵי רבן גמליאל הַמַּכְשִׁיר בָּהּ – באם, פּוֹסֵל בָּהּ, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁלִּדְבְרֵי רבן גמליאל הַמַּכְשִׁיר בָּהּ, מַכְשִׁיר גם בְּבָתָהּ, קשה, אַבָּא שָׁאוּל מַאי אָהֲנָא לְאַשְׁמוּעִינָן – מה התחדש בדברי אבא שאול כאן. מתרצת הגמרא, חידושו דְּאַבָּא שָׁאוּל, עֲדִיפָא מְחִידּוּשׁוֹ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּאִי מֵהָתָם – מדברי רבן גמליאל, הֲוָה אָמֵינָא שהָתָם היא נאמנת רק באופן דְּרוֹב כְּשֵׁרִין אֶצְלָהּ, כגון שהיא פנויה ומותרת לכל העולם, ורוב העיר כשרים ומשיאים להכהונה, אֲבָל הֵיכָא דְּרוֹב פְּסוּלִין אֶצְלָהּ, כגון ארוסה שהיא אסורה על כל העולם, ואמרה שהתעברה מהארוס שלה והעובר כשר, או בפנויה מעוברת ורוב אנשי העיר פסולים, ואמרה שנתעברה מאדם כשר, אֵימָא לֹא – שאינה נאמנת כיון שיש רוב לפוסלו, צְרִיכָא – הוצרך רבי לחדש כאן שאף באופן זה נאמנת להכשיר את העובר. מסיימת הגמרא, אָמַר רָבָא, הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל, שנאמנת להעיד שעוברה כשר אף כשרוב העיר פסולים.

משנה

המשנה מוסיפה לבאר איזה פסולים מותרים להנשא זה לזה:

כָּל הפסולים הָאֲסוּרִין לָבֹא בַּקָּהָל, כגון ממזר ושתוקי, מוּתָּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה, לפי שלא נאסרו ממזרים לבוא אלא בקהל כשרים ודאי ולא בקהל ספק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, וכפי שיתבאר בגמרא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, וָדָאן בָּדוֹאן – אלו שאסורים בודאי, כגון ממזר בנתין, מוּתָּר לבוא זה בזה, אבל וָדָאן – ממזר או נתין שאסורים בודאי, בְּסָפֵיקָן – בשתוקי או באסופי שאסורים מספק, וּסְפֵיקָן – שתוקי או אסופי בְּוָדָאן – בממזר או בנתין, וּסְפֵיקָן בְּסָפֵיקָן – ושתוקי בשתוקית או אסופי באסופית או אסופי בשתוקית, אָסוּר לבוא זה בזה, שמא אחד מן הספיקות כשר ואילו השני פסול.וְאַלּוּ הֵן הַסְּפֵיקוֹת האסורים לבוא בקהל, שְׁתוּקִי – שאין ידוע מי אביו, וְאַסוּפִי – שנאסף מן השוק ואין ידוע מי הם הוריו, שהם ספק ממזרים, וְכוּתִי – מן השומרונים שמוצאם מכותה, והובאו לשומרון על ידי סנחריב, ונתגיירו מאימת אריות שבאו עליהם, ואסרום מספק, כפי שיתבאר בגמרא (עו.).

גמרא

הגמרא מבארת בכמה אופנים במה נחלקו תנא קמא ורבי יהודה. שואלת הגמרא: מַאי כָּל הָאֲסוּרִין לָבֹא בַּקָּהָל – לאיזה פסולים מתכוין תנא קמא שמותרים להנשא זה לזה. אִילֵימָא שכוונת התנא הן לַמַּמְזֵרֵי וּנְתִינֵי שפסולים ודאיים והן לִשְׁתּוּקֵי וַאֲסוּפֵי הפסולים מספק שמותרים לבוא זה בזה, הָא תָּנָא לֵיהּ כבר בְּרֵישָׁא של המשנה (לעיל סט.), לַמַּמְזֵרֵי וּנְתִינֵי שְׁתוּקֵי וַאֲסוּפֵי מוּתָּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה. וְתוּ – ועוד, יקשה על מה ששנינו רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, אַהֲנֵיָא – על איזה מן הפסולים אסרם לבוא זה בזה, אִילֵימָא לאסור אַוָּדָאן בְּסָפֵיקָן – פסולים ודאיים בפסולים מספק, קשה, הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר וָדָאן בְּוָדָאן וַדָּאי בְּסָפֵיקָן וּסְפֵיקָן בְּסָפֵיקָן אָסוּר – שלדעת רבי אליעזר פסולים ודאיים מותרים לבוא זה בזה אבל פסולים מספק אסורים לבוא בפסולים ודאיים ובפסולים מספק, מִכְּלָל – משמע דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא סְבִירָא לֵיהּ לאסור אותם לבוא זה בזה, שאם לא כן מה בא רבי אליעזר לחלוק על דבריו. וְכִי תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר אַגּוּ בְּמַמְזֶרֶת – לאסור גר בממזרת לפי שקדל גרים נקרא קהל, וכשיטתו לעיל (עב:), וחולק בזה על תנא קמא שמתיר, קשה, מִידֵּי גֵּר בְּמַמְזֶרֶת קָתָנֵי – וכי בדברי תנא קמא הוזכר שגר מותר בממזרת שעל זה יבוא רבי יהודה לחלוק, הרי כָּל הָאֲסוּרִין לָבֹא בַּקָּהָל קָתָנֵי – הרי במשנה מדובר בפסולי קהל, וגר אינו נמנה על פסולי קהל.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה, באמת רבי יהודה חולק על היתר גר וממזרת, ובענין זה מדבר גם תנא קמא, ומה שאמר תנא קמא 'כל האסורים לבוא בקהל', אין כוונתו לפסולי קהל אלא לפסולי בהונה,

וְהָכִי קָאָמַר תנא קמא, כָּל הָאֲסוּרִים לָבֹא בַּקָּהָל בְּהוּנָּה, וּמַאי נִינְהוּ – ומי הם אותם פסולי כהונה שאינם בכלל פסולי הקהל שנשנו במשנה לעיל, גִּיּוֹרֶת פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד – שאסורה לכהן, וּדְלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי שסובר שגיורת פחותה מג׳ שנים מותרת לכהונה. וזה בא תנא קמא להוסיף על המשנה הקודמת, שגיורת זו שהיא מפסולי כהונה, מוּתָּרִין לָבוֹא זֶה בָּזֶה – מותרת להנשא לפסולי קהל, כגון ממזרים ונתינים.

שואלת הגמרא: מדוע פירשת שדברי תנא קמא כל האסורים לבא בקהל כהונה, הכוונה נתגיירה בהיותה פחות משלש שנים ושלא כדעת רבי שמעון בן יוחי, וְנוֹקְמָהּ – ונעמיד שתנא קמא מדבר בְּבַת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שנתגיירה, ודבריו יתפרשו אֲפִילּוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, שאותה גיורת שאסורה לבא בקהל כהונה תהא מותרת להנשא לפסולי קהל. מיישבת הגמרא: אִם כֵּן שתנא קמא מדבר רק בגיורת שנתגיירה לאחר שלוש שנים, הרי שעולה מדבריו שגיורת פחותה מבת שלוש שנים מותרת לכהונה ואסורה לממזר, ואם כן מְצִידָהּ תָּבְרָהּ – התשובה לדבר מוכנה מצידו, שכן יש לדייק, אֶלָּא טַעֲמָא שמותרת להנשא לפסולים, הוא משום דְּנתגיירה בהיותה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שהיא בכלל פסולי כהונה, הָא – אבל אם היתה פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כשנתגיירה, דְּמוּתֶּרֶת לָבֹא בַּקָּהָל בְּהוּנָּה לדעת רבי שמעון, תהא אֲסוּרָה לָבוֹא זֶה בָּזֶה – להנשא לפסולים, חלוקה זו אינה מסתברת, שֶׁהֲרֵי גיורת פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי דְּמוּתֶּרֶת לָבֹא בַּקָּהָל בְּהוּנָּה וּמוּתָּרוֹת לָבֹא זֶה בָּזֶה – באלו הפסולים, והטעם הוא משום שקהל גרים לא איקרי קהל, ומאותו טעם יש לנו להתיר אף גיורת שנתגיירה בהיותה פחות מבת שלוש שנים בפסולי קהל, שהרי אינה בכלל קהל. ובהכרח שתנא קמא אינו סובר כרבי שמעון אלא שכל גיורת אסורה בכהונה, בין שנתגיירה בהיותה בת שלוש שנים ויום אחד ובין אם התגיירה קודם זמן זה, ולכן אמר תנא קמא כלל, שכל האסורים לבוא בקהל כהונה מותרים לבוא בפסולי קהל.

דחיית פירושו של רב יהודה. מקשה הגמרא: וְכִי בָּלְלָא הוּא דְּכָל הָאֲסוּרִים לָבֹא בַּקָּהָל בְּהוּנָּה מוּתָּרִין לָבֹא זֶה בָּזֶה – להנשא לפסולי קהל, וַהֲרֵי אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה וְזוֹנָה דַּאֲסוּרִים לָבֹא בַּקָּהָל בְּהוּנָּה, וַאֲסוּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה – בפסולי קהל, ואם כן מוחלט כלל זה. וְתוּ קשה, ממה שלא הותרו להנשא לממזר אלא פסולי כהונה, משמע הָא מִי שמּוּתָּר בקהל כהונה אָסוּר בממזרת, וַהֲרֵי גֵּר שֶׁמּוּתָּר בְּכֹהֶנֶת וּמוּתָּר אף בְּמַמְזֶרֶת כיון שקהל גרים אינו נקרא קהל, ומוכח שמי שמותר בקהל כהונה מותר בממזרת.

הגמרא חוזרת בה מפירושו של רב יהודה ומפרשת באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רַב נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא, התנא כאן בא להוסיף על הפסולי קהל שנשנו במשנה לעיל גם פסולי כהונה, וְהָכִי קָאָמַר תנא קמא, כָּל שֶׁכֹּהֵן אָסוּר לִישָּׂא אֶת בִּתּוֹ, שבתו אסורה לכהונה, וּמַאי נִינְהוּ – מי הם הפסולים, גֵּר שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת, וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב במשנה (להלן עז.), באלו סובר תנא קמא שמּוּתָּרִין לָבֹא זֶה בָּזֶה – להנשא לפסולי קהל, כיון שקהל גרים לא נקרא קהל. ורבי יהודה חולק ואוסר, כיון שלדעתו קהל גרים נקרא קהל.

מקשה הגמרא על פירוש זה: וְכִי כָּלְלָא הוּא דְּכָל שֶׁכֹּהֵן אָסוּר לִישָּׂא אֶת בִּתּוֹ מוּתָּרִים הם ופסולי קהל לָבֹא זֶה בָּזֶה, וַהֲרֵי חָלָל שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל דְּכֹהֵן אָסוּר לִישָּׂא בִּתּוֹ זונה וחללה, וַאֲסוּרִין נָמֵי לָבֹא זֶה בָּזֶה – החללים אסורים בפסולי קהל, ואם כן אינו כלל מוחלט. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, כיון שתנא קמא סובר כְּרַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה שחלל שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה, ונכון הוא הכלל שכל שהכהן אסור לישא בתו מותרים זה בזה.

דחיית פירושו של רב נתן בר הושעיא. מקשה הגמרא: וַהֲרֵי חָלָל שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה וְכֹהֵן אָסוּר לִישָּׂא בִּתּוֹ אף לרבי דוסתאי, וְאָסוּר נָמֵי החלל לָבֹא זֶה בָּזֶה – בפסולי קהל, ולפי הכלל שאמרת היו צריכים להיות מותרים, כיון שהכהן אסור בבתו מותר בפסולי קהל.

וְתוּ קשה, שמדברי התנא שכל מי שבתו אסורה לכהן מותר בפסולי קהל, מדויק, הָא מוּתָּר כהן לישא את בתו אָסוּר בפסולי קהל, וַהֲרֵי גֵּר שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל וְכֹהֵן מוּתָּר לִישָּׂא בִּתּוֹ לדעת רבי אליעזר בן יעקב (במשנה שם), וּמוּתָּרִין הם ופסולי קהל לָבֹא זֶה בָּזֶה.

הגמרא חוזרת בה מהפירוש הקודם שהנידון במשנה הוא בגר ובקהל כהונה, ומפרשת באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, הָכָא במשנה נחלקו תנא קמא ורבי יהודה בדין מַמְזֵר שנולד מֵאֲחוֹתוֹ שהיא ערוה שעונשו כרת, וּמַמְזֵר שנולד מֵאֵשֶׁת אִישׁ, שהיא ערוה שעונשו מיתת בית דין, אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ – נחלקו ביניהם, האם ממזר מאחותו מותר בממזר מאשת איש. תַּנָּא קַמָּא סָבַר אֲפִילּוּ מַמְזֵר מֵאֲחוֹתוֹ שעונשו בכרת, נַמִּי חָיֵי מַמְזֵר, ומותר בממזר מאיסור מיתת בית דין, ששניהם ממזרים, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, הנולד מֵאֵשֶׁת אִישׁ שאיסורה במיתת בית דין חָיֵי מַמְזֵר, אבל מֵאֲחוֹתוֹ שבכרת לֹא חָיֵי מַמְזֵר, ולכן אסורים שניהם זה בזה.

שואלת הגמרא: מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, והרי תְּנִינָא מחלוקת זו כבר במשנה (יבמות מט.). אֵיזֶהוּ מַמְזֵר, כָּל שֶׁחִּוּא בָּלֹא יָבֹא – כל שנולד מאשה אף שאיסורה על אביו רק בלאו, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. שִׁמְעוֹן הַתֵּימנִי אוֹמֵר, כָּל שנולד מאיסור ביאה שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם, וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כָּל שֶׁחַיָּיבִין עָלָיו מִיתַת בֵּית דִּין, אבל הנולד מאיסורי ביאה שעונשם כרת, אינו ממזר. ואם כן מדוע הוצרך רבי לחזור ולשנות מחלוקת זו, די בכך שיוסיף שרבי יהודה כרבי יהושע.

מסקנת הגמרא בביאור המחלוקת במשנה: אֶלָּא אָמַר רָבָא, גֵּר עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי אִיבָּא בַּיְינֵיהוּ – האם מותרים בממזרת, וְהָכִי קָאָמַר תנא קמא, כָּל הָאֲסוּרִים לָבֹא בַּקָּהָל, וּמַאי נִינְהוּ, גֵּר עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי, שאינם מוזכרים במשנה הראשונה, שלדברי הכל אינם בכלל קהל, שמּוּתָּרִין הם ושאר הפסולים לָבֹא זֶה בָּזֶה.

מקשה הגמרא על פירושו של רבא: אִי הָכִי שהנידון במשנה הוא היתר גר עמוני ומואבי בממזרת, מַאי [מדוע] רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר אותם בממזרת, והרי גרים אלו אינם נקראים קהל, שהרי אסורים לבוא בקהל. מתרצת הגמרא: שהתנא שבמשנה הוא אחד, וְהָכִי קָאָמַר, גר עמוני ומואבי שאסורים בקהל, מותרים בממזרת, וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר גֵּר בְּמַמְזֶרֶת, משום שנאמר ׳לֹא יבא ממזר בקהל ה׳׳, וקהל גרים נקרא קהל, ואם כן היה לנו לאסור גם גר עמוני ומואבי להנשא לממזרת, הֲנֵי מֵילֵי – דבר זה שקהל גרים נקרא קהל אמורים רק לגבי גֵּר דְּרָאוּי לָבֹא בַּקָּהָל, ולכן אסור בממזרת, אֲבָל גֵּר עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי דְּאֵין רְאוּיִין לָבֹא זֶה בָּזֶה – להנשא לפסולי קהל, כיון שקהל גרים לא נקרא קהל, לֹא – אינם נקראים קהל ה׳ ואינם אסורים בממזרת אפילו לדעת רבי יהודה.הגמרא מביאה ברייתא שמבארת מי הם הפסולים שפוסלים את האשה בביאתם: תָּנוּ רַבָּנָן, בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שהוא ראוי לביאה, שהוא גֵּר עַמּוֹנִי, וּמוֹאָבִי, מִצְרִי, וַאֲדוֹמִי, כּוּתִי, וְנָתִין, חָלָל, וּמַמְזֵר, שֶׁבָּאוּ – אחד מהם עַל הַכֹּהֶנֶת [־ בת כהן] וְעַל הַלְוִיָּה וְעַל בַּת יִשְׂרָאֵל, [פְּסָלוּהָ] מלהנשא לכהן, ואם היא בת כהן נפסלת גם מלאכול מתרומת בית אביה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁזַּרְעוֹ פָּסוּל מן הכהונה, פּוֹסֵל את אשתו בביאתו מן הכהונה ומן התרומה, וְכָל שֶׁאֵין זַרְעוֹ פָּסוּל לכהונה, אֵינוֹ פּוֹסֵל את אשתו בביאתו, וכמו שיתבאר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,